

Тридцять

історико-краєзнавчі дослідження

збірник
наукових праць
випуск
1-8

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ОЛЕСЯ ГОНЧАРА
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
2004-2010

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ІСТОРИЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА**

Іваненко В.В. Регіонально-історичні дослідження в сучасній
Україні: науковий та соціокультурний виміри..... 4

ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ ПРИДНІПРОВ'Я

Грибовський В.В. Петро Калнишевський: нариси до політичного
портрета..... 21

Болєбрух Л.Г. Катеринославський декабрист Олександр Гангеблов...30

Світленко С.І. Визначні діячі укр. національного руху пореформеної
доби в Катеринославі..... 37

Ковнір Н.М. М. О. Каришев та його погляди на земське
самоврядування..... 53

Парнак С.М. Шукач скарбів.
Едуард Карлович Фукс (1872–1938)..... 58

Грачевська Т.О. Панас Феденко в революційних подіях 1917–1919
років на Катеринославщині 69

Мазуренко Ірина. «Метаморфози» Віктора Петрова
(В. Домонтовича): Фрагменти життя та творчості за
документами доби..... 76

ІСТОРІЯ МІСТ І СІЛ

Джусов А.Б. Заснування міста Новомосковська..... 86

Юзбашева Н.Л. Переселение смоленских казенных крестьян в
Екатеринославскую губернию..... 97

Бобилева С.Й., Каковкіна О.М., Толстих І.В. Німецька колонія
Штайнбах: люди і долі..... 107

Яценко Є.І. Духовне життя колонії Йозефсталь (20–30-ті роки ХХ
століття)..... 117

Касьянов О.В. Деятельность секты иоаннитов в с. Марьинское
Екатеринославской губернии в 1908-1929 годах
(по документам Днепропетровского областного архива)...121

Малиновський Б.В. Катеринославська губернська революційна рада (квітень 1918 року).....	130
Голуб А.І. Селянський повстанський рух на Покровщині та боротьба з ним органів радянської влади 1921–1923 роках.....	135
Романець Я.Р. Колгоспний рух на Дніпр-ні в період НЕПУ: особливості й суперечності становлення.....	343
Лобанова С.В. Істор.-краєзн. дослідження «неперспективних» та втрачених сіл Магдалинівщини.....	53
ОСВІТА, НАУКА І КУЛЬТУРА ПРИДНІПРОВСЬКОГО РЕГІОНУ	
Голубчик Л.М., Голубчик Д.М. Культурна спадщина Дніпр-ни та проблеми її збереження.....	164
Борисов В.Л. Загальноосвітні заклади Дніпропетровського (Катеринославського) регіону в 1920-х – на початку 1930-х років.....	168
Нікілев О.Ф. Оптимізація діяльності вищої сільськогосподарської школи України середини 50-х – середини 60-х років ХХ століття (на прикладі Дніпропетровського сільгоспінституту).....	175
МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ РІДНОГО КРАЮ	
Репан О.А. Методика організації історико-краєзнавчої екскурсії на фортецю Кодак.....	185
Мороз В.І., Рошко М.В. Придніпров'я напередодні і в роки першої світової війни (1912–1917 років): методика викладання в курсі історії України.....	195

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРИЧНОГО
КРАЄЗНАВСТВА

Голуб А.І., Лобанова С.В. Проблеми сучасного шкільн.
краєзнавства: історико-методол. аспект.....5

ІСТОРІЯ МІСТ І СІЛ

Виноградов Г.М. Нижнє Присамар'я в контексті етнополітичних
процесів у східній Європі V–X ст.17

Єфимов В.Б. Про походження назви «Самара» (лінгвістичні,
історичні та географічні аспекти).....22

Стороженко І.С. До питання про дату утворення
Самарської паланки.....29

Мицик Ю.А. Виникнення міста Самара (Новомосковськ).....39

Джусов А.Б. Історико-краєзнавче дослідження заснування
Новомосковська.....46

Репан О.А. Доля переселенців у суперечці за Старосамарську сотню
між Кошем та Гетьманщиною.....61

Брехуненко В.А. Відомості про минуле Самари (Новом.) в архіві
коша Нової запорозької січі.....67

Кавун М.Е. Історико-культурологічна інтерпретація
урбанізаційного процесу у контактних зонах (досвід
модельовання генези та ранньої історії Новомосковська).....74

КУЛЬТУРНЕ, ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНЕ ТА СУСПІЛЬНЕ ЖИТТЯ ПРИСАМАР'Я

Безносова О.В. Участь населення Новомосковського повіту Катеринославської губернії в релігійно-реформаційних рухах середини XVIII–початку XIX ст.....	91
Харлан О.В. Самарський Пустинно-Миколаївський монастир архітектурна та мистецька спадщина XVIII–XIX ст.....	105
Світленко С.І. З історії провінційного суспільного життя в Новомосковську та на його околицях Пореформеного періоду.....	121
Лимар А.О. Укр. народолюбці 60-х рр. XIX ст. у Катеринославі: М.Т. Симонов та Б.С. Познанський.....	129
ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ ПРИДНІПРОВ'Я	
Чабан М.П. Родина Мізко і Новомосковщина.....	136
Врадій Є.А. Нікілев О.Ф. Н.І. Махно в Гуляйполі: Формування особистості (1888–1909).....	150
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК	
В.Д. Мирончук. Будівництво Катерининської (Криворізької) залізниці.....	167

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРИЧНОГО
КРАЄЗНАВСТВА

Стороженко І.С. Методологічні аспекти дослідження Запорозької
Січі кінця XVI—сер. XVII ст. 3

ІСТОРІЯ МІСТ І СІЛ

Світленко С.І. Катеринослав у демокр. революції 1905—1907 рр.:
1. Початки революційної загрози 19

Васковський Р.Ю. Три епохи за один рік (Катеринослав за доби
Гетьманату Скоропадського, Директорії УНР і радянської
влади) 37

Голуб А.І. Відлуння гр-ї війни або епізод із соціальної Історії
Сурьсько-Михайлівської волості 52

Джусов А.Б. Історико-краєзнавче дослідження розвитку території
міста Новомосковська 58

ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ

Швидько І.К. Катеринославські кореспонденти
Михайла Комарова 69

Кочергін І.О. Доля однієї прибалтійської родини в історії
катеринославського дворянства 84

Шляхов О.Б. Учасники повстання на броненосці «Потьомкін» —
уродженці Катеринославщини 95

КУЛЬТУРНЕ ТА ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ

Ветров Д.О. Забута знахідка давнього мистецтва у Дніпровському
Надпоріжжі 103

Буланова Н.М. Римо-католицькі громади
Катеринославщини в контексті церковно-релігійного
розвитку Центрально-Східної Європи (XIX ст. —
початок XX ст.) 111

Харлан О.В. Дерев'яна Покровська церква міста Нікополя: до
питання локалізації місцезнаходження та архітектурно-
містобудівні особливості 123

Кавун М.Е. Історія Севастопольського меморіального комплексу Катеринослава-Дніпропетровська в контексті культурних трансформацій міста ХІХ—поч. ХХІ ст.	135
--	-----

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ РУХИ

Сіталова Н.О. Катеринославський комітет партії соціалістів-революціо-нерів напередодні першої російської революції: етапи діяльності	153
--	-----

Врадій Є.А. Анархо-комунізм: до питання про соціальну базу руху (на прикладі Катерин-ї губ.)	164
--	-----

Іваненко В.В., Поплавський О.О. Утворення Донецько-Криворізької радянської республіки: ілюзія прагматики чи сила риторики?	171
--	-----

ПОДІЇ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ І ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ НА ПРИДНІПРОВ'І

Терновський А.М. Організація винищувальних батальйонів у Дніпропетровській області на початку Великої Вітчизняної війни (червень — жовтень 1941 р.)	180
---	-----

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

Перетокін А.Г. Аналіз відображення стану фабрично-заводської промисловості Катеринославщини в галузевій пресі на початку ХХ століття	189
--	-----

Дояр Л.В. Будівництво Південного гірничо-збагач. комбінату: маловідомі сторінки (1954—1955 рр.)	95
---	----

ІСТОРИЧНА ТОПОГРАФІЯ

Векленко В.О. Аналіз картографічних матеріалів до історичних топонімів Нижнього Посамар'я	206
---	-----

I. ІСТОРІЯ МІСТ І СІЛ

- Кавун М.Е. Генезис та еволюція міського самоврядування Катеринослава кінця XVIII–середини XIX ст. (проблеми синтезу російської імперської самоврядності та внутрішньої активності ранньомодерного урбаністичного середовища) ...5
- Світленко С.І. Катеринослав у демократичній революції 1905–1907 років: 2. Революційний апогей 26

II. ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ

- Миرونчук В.Д., Антипенко В.В. М.В. Родзянко та видання «Вестника Екатеринославского земства»47
- Митрофаненко Ю.С., Цимлякова Т.М.
Роман Самокишин (Самокиш) у революційних подіях 1918–1919 рр. на Катеринославщині53

III. КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ

- Лучка Л.М. Бібліотека катеринославського дворянина Г.П. Алексєєва: історія приватної колекції63
- Василенко Н.Є. Казка Івана Манжури «Лиха година» і українська дитяча книжка в Катеринославі72
- Мазуренко І.В. «Мала проза» Валер'яна Підмогильного на тлі катеринославських реалій 1920х рр 84
- Турченко Г.Ф. Культурнопросвітницька і політ. діяльність укр. військових на Півдні України у 1918 р94
- Нікілев О.Ф. Людина розумової праці у системі поглядів працівників села (на матеріалах областей Подніпров'я середини 1940х–середини 1960х рр.)103

IV. ІСТОРІЯ ОСВІТИ І НАУКИ

- Прокопенко Л.Л. Благодійність у сфері освіти на Катеринославщині в першій половині XIX ст.114

Лісниковська І.С. Діяльність Товариства піклування жіночою освітою у м. Катеринославі у 70–80ті рр. XIX ст.	122
Каковкіна О.М. Внесок дніпр. науковців у розвиток слов'янознавства у 50–80х рр. XX ст.	132
Шейміна Н.М. Плеяда дніпр-х вчених – лауреатів Ленінської премії (друга половина XX ст.)	143
V. СУСПІЛЬНОПОЛІТИЧНІ РУХИ	
Сіталова Н.О. Агітаційнопропагандистська діяльність Катеринославського комітету партії соціалістів-революціонерів (1902–1904 рр.)	154
Врадій Є.А. Жінки в анархокомуністичному русі (на прикладі Катеринославської губернії)	162
VI. ГОЛОДОМОР 1932–1933 рр. НА ПРИДНІПРОВ'І	
Іваненко В.В. Голодомор 1932–1933 рр. і Дніпропетровщина: деякі аспекти історії, методології та історіографії	167
Ігнатуша О.М. Голодомор 1932–1933 рр. на території Запорізького краю	177
Романець Н.Р. Хлібозаготівельні кампанії 1931–1933 рр. та особливості їх здійснення на Дніпр-ні	187
VII. ПОДІЇ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ ТА ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ НА ПРИДНІПРОВ'І	
Стецкевич В.В. Облік і нагляд окупаційної влади за населенням Дніпр-ни в 1941–1944 рр.	197
Терновський А.М. Винищувальні батальйони Котовського та Магдалинівського району Дніпропетровської області періоду Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.	205
VIII. ІСТОРИЧНА ТОПОГРАФІЯ ТА ІСТОРИЧНА ТОПОНІМІКА	
Швидько Г.К. Нездійснений проект перенесення Запорозької Січі	212

• ПРИДНІПРОВ'Я

Жуковський М.П. Микитинська Запорозька Січ у світлі картографічних та археологічних джерел	217
Буланова Н.М. Мікротопонімія Кам'янського (Дніпродзержинська): історикокраєзнавчий ракурс	226
ІХ. АРХЕОЛОГІЧНІ СТАРОЖИТНОСТІ	
Струкуленко А.С. Черняхівська колекція у зібранні історико археологічного музею корпорації «ВЕЕСВІ»	235
Ратанчук В.В. Черняхівське поселення Богородичне за матеріалами розкопок 2006–2007 рр.	243
Ромашко А.В. Поселение пеньковской культ. в поселке Лоцманская Каменка в г. Днепрпетровске	248
Харитоновна О.В. Гутне скло XVIII ст. з Богородицької фортеці	260
Охотник Л.М. Мавринський майдан – святилище обсерваторія	268
Х. ПРОБЛЕМИ ЕТНОЛОГІЇ ТА ЕТНОГРАФІЇ	
Виноградов Г.М. Римський імперський чинник у створенні міграційного вектора германських етносів з Прибалтики до Нижнього Подніпров'я та Північного Причорномор'я у пізньоантичну добу	282
Маріна З.П. Деякі підсумки польових етнографічних досліджень ДНУ	300
Чирич Л.М. Сучасні гончарі Дніпропетровщини	306
ХІ. МУЗЕЄЗНАВСТВО ТА ПАМ'ЯТКООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ	
Капустіна Н.І. Історія краю в контексті концепції розвитку Дніпропетровського історичного музею	311
Голубчик Л.М. Збереження культурної спадщини Дніпропетровської області: практичний аспект	318
Бекетова В.М. Висвітлення історії інституту почесного громадянства в краї засобами муз-ї експозиції	325

Аліванцева О.В. Історія створення (1983–1998 рр.) та досвід роботи (1998–2007 рр.) музею «Літературне Придніпров'я»	336
Шапаренко Т.І. Концептуальна модель музею історії місцевого самоврядування Дніпр-ї області	349
Тележняк К.О. Шанувальники старовини: з історії колекціонування на Катеринославщині	358
Степаненко Н.О. Музей та його творці: до питання про історію формування фонду коштовностей Дніпропетровського історичного музею ім. Д. І. Яворницького	365

Вступне слово ректора Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара проф. М.В. Полякова на Пленарному засіданні IV Обласної історико-краєзнавчої конференції «Історія дніпровського надпоріжжя», присв. 75-річч. голодомору 1932–1933 рр. в Україні 21.11.2008 р. 3

I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ІСТОРІОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ГОЛОДОМОРУ 1932–1933 рр. НА ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ

Іваненко В.В. Голодомор 1932–1933 рр. у загальноукраїнському і регіональному вимірах: історіографічні та методологічні сюжети..... 7

II. ПРОБЛЕМИ ВІДНОВЛЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ ПРО ГОЛОДОМОР 1932–1933 рр.

Бородін Є.І. Голодомор 1932–1933 рр. на Дніпропетровщині: регіональний досвід увічнення пам'яті..... 17

Світленко С.І. Відродження історичної пам'яті про голодомор 1932–1933 рр. у Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара 26

Киструська Н.В. Відтворення історичної пам'яті про голодомор 1932–1933 рр. співробітниками Державного архіву Дніпропетровської області..... 33

III. ГОЛОДОМОР У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ КОНТЕКСТІ КІНЦЯ 1920-х–1930-х рр.

Прокопенко Л.Л., Терещенко Р.К. Політичні репресії на Дні в період колективізації і голодомору 37

Касьянов О.В. Пошук шляхів подолання хлібозаготівельної кризи кінця 1920-х рр. керівництвом Дніпропетровської округи (до історії передумов голодомору 1932–1933 рр. на придніпров'ї) 45

IV. СОЦ. ТА ДУХОВНІ АСПЕКТИ ІСТОРІЇ ГОЛОДОМОРУ (1932–33) НА ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ

- Проценко О.А. Селяни дніпровського надпоріжжя у роки голодомору 1932–1933 рр.56
- Левчук К.В. Заходи по боротьбі з дитячою смертністю в період голодомору 1932–1933 рр. на території Дніпропетровської області 62
- Паращевіна О.С. Вилучення безпритульних дітей з вулиці: реалії історії повсякденності України 1920-х–першої половини 1930-х рр.71
- Буланова Н.М. Релігійне питання в контексті голодомору 1932–1933 рр. (На прикладі Кам'янського району Дніпропетровської області)78

V. НАСЛІДКИ ГОЛОДОМОРУ 1932–1933 рр. НА ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ

- Романець Н.Р. Демографічні та соціально-економічні наслідки голодомору 1932–1933 рр. у Дніпропетровській області....90
- Нікілев О.Ф. Трагедія голодомору на Дніпр-ні: до проблеми демографічних втрат 1932–1933 рр. 98

VI. ДЖЕРЕЛОЗНАВЧІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГОЛОДОМОРУ 1932–1933 рр.

- Новікова Л.М. Книги реєстрації актів цивільного стану як джерело з історії голодомору 1932–1933 рр. на території Дніпропетровської області103
- Задорожна Л.В. Усна народна творчість 30-х рр. ХХ ст. в Україні як історичне джерело.....112

VII. КРАЄЗНАВЧІ ТА ПАМ'ЯТКОЗНАВЧІ ПИТАННЯ ІСТОРІЇ ГОЛОДОМОРУ 1932–1933 рр.

- Голубчик Л.М. Нерухомі об'єкти жертвовної скорботи – свідки голодомору.....119
- Лойк В.І., Кавун М.Е. Севастопольський парк міста Дніпропетровська–місце поховання жертв голодомору 1932–1933 рр.123
- Товстоляк Н.М. Криворіжжя в роки голодомору (1932–1933 рр.).....139
- Самойленко О.М. «Тридцять третій год забрав голодом народ»: спогади очевидців про голодомор 1932–1933 рр. У м. Кам'янське та навколишніх селах 146
- Черненко І.М., Пахомова О.В. Голодомор 1932–1933 рр. на території Павлоградського району Дніпропетровської області.....52
- Мазур Т.М. Голодомор 1932–1933 рр. на території Дніпропетровського району (на матеріалах документів сільгоспартілі «Шлях до комуни» с. Новомиколаївка).....59

VI. ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ ГОЛОДОМОРУ 1932–1933 рр. У СЕРЕДНІХ ТА ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

- Піскарьова І.О. Навчально-виховні аспекти проблематики голодомору 1932–1933 рр. у навчальних закладах м. Дніпропетровська..... 165
- Лавренюк Ю.І. Методика викладання теми голодомору 1932–1933 рр. на уроках історії в школі..... 173
- Ромазан В.І. Пам'ятаймо про минуле заради майбутнього (відновлення пам'яті про трагедію голодомору 1932–1933 рр. у СЗШ № 78 Бабушкінського р-ну м. Дніпропетровська)..... 179

I. ДО 75-РІЧЧЯ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Бородін Є.І. 75-річчя Дніпропетровської області: досвід відзначення
регіонального ювілею..... 4

II. ІСТОРІЯ МІСТ І СІЛ

Ковальова І.Ф. місце самарі у системі пам'яток Наддніпрянщини
козацьких часів16

Швидько Г.К. Фортеці як один із факторів виникнення сільських і
міських поселень на запорозьких теренах.....22

Ченцова Н.В. Дискусійні проблеми виникнення і розвитку
козацьких поселень у межах Запорозьких вольностей.....31

Світленко С.І. Катеринослав у демокр. революції 1905–1907 рр.:
3. Відступ революційних сил38

Сабов М.М. До питання про створення органів місцевого самовряду-
вання у с. Кам'янському упродовж 1905–1907 рр.52

Мащенко О.О. Кам'янське. Рік 1917-ий56

III. ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ

Миرونчук В.Ю., Медяник В.Д. М.Ф. Дітмар та еволюція соціально-
правового становища робітників Катеринославщини в кінці
XIX–на початку XX ст..... 62

Каковкіна О.М. Катеринославський період життя В. І. Пічети.....68

Коник О.О. Депутат другої державної думи караваєв: між народною
любов'ю і ненавистю..... 77

Кучерук О.С. Участь Д.П. Пойди у роботі Дніпропетровської
обласної редакційної колегії «Історії міст і сіл
Української РСР».....85

• ПРИДНІПРОВ'Я

IV. ОСВІТА, КУЛЬТУРА, НАУКА

Тарасов А.В. Формування вірнопідданства як основа виховного процесу в середній школі (на прикладі Катеринославщини 80 – поч. 90-х рр. XIX ст.).....	94
Утешева Г.В. Катеринославські народні гуляння на межі XIX–XX ст.	100
Поплавський О.О. Перші кроки уряду Донецько-Криворізької радянської республіки в культурно-освітньому будівництві	111
Лавренко В.С. Образ дворянської садиби на Катеринославщині в мемуарах російських емігранток 1920-х–1930-х рр. (На прикладі спогадів а. О. Ширинської).....	118
Ленська В.В. Освіта на дніпропетров щині в добу великої вітчизняної війни	124
Дояр Л.В. Культурні заклади Кривого Рогу: історичний огляд.....	131
Ковальова Н.А. Дніпропетров щина туристична: проблеми та перспективи формування туристичнопривабливого іміджу регіону.....	140
V. ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ ПРИДНІПРОВ'Я	
Тихонова М.М. Архітектурні стилі православних храмів Катеринослава 1830–1915 рр.	146
Шугальова І.М. Розвиток православної церкви на катеринославщині у першій чверті XX ст.....	57
Голощапова Є.О. Громади євангельських християн-баптистів на Запоріжжі у 20-ті рр. Хх ст.: Соціальний склад.....	166
VI. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК	
Парнак С.М. Гірнична галузь криворіжжя в кінці XIX–початку XX ст.....	173
Чорнодід Л.В. Промисловий розвиток Кривбасу в роки першої п'ятирічки та теорія «затухання».....	179

Марченко В.О. Соціально-економічний стан сіл Дніпропетровщини у повоєнну п'ятирічку	185
VII. ПОДІЇ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ ТА ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ НА ПРИДНІПРОВ'І	
Стецкевич В.В. Продовольчі проблеми населення Наддніпрянщини в добу окупації 1941–1944 рр.....	191
Пекун О.І. Політика німецько-нацистського окупаційного режиму в Дніпродзержинську (1941–1943 рр.).....	200
Терновський А.М. Діяльність винищувального батальйону Васильківського району Дніпропетровської області в роки Великої вітчизняної війни 1941–1945 рр.....	206
VIII. АРХЕОЛОГІЧНІ СТАРОЖИТНОСТІ	
Шалобудов В.М. Місце нумізматичних знахідок у вирішенні питань датування поселень нижнього Присамар'я.....	213
Харитонов О.В. Скло в оздобленні прикрас XVII–XVIII ст. за матеріалами Самарі-Богородицької фортеці	219
Струкуленко А.С. До історії українських новобудовних археологічних експедицій	224
Ратанчук В.В. Фібули з території Черняхівського поселення Богородичне-I	232

Вступ.....	3
I. ДЕРЖАВНА ВЛАДА ТА МІСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ КРАЮ	
Стороженко І.С. На яку січ спирався Б. Хмельницький, готуючи повстання проти польської влади в Україні?.....	6
Грибовський В.В. Нівеляція традиційних потестарних і егалітарних структур запорозького козацтва в останні десятиліття існування Січі.....	18
Репан О.А. Система влади та самоврядування в Запорозькій паланці.....	37
Світленко С.І. Місцеве самоврядування Катеринославщини у процесі формування основ громадянського суспільства дореволюційного періоду (XIX–початок XX ст.).....	44
Буланова Н.М. Діяльність місцевих органів влади Катеринославщини у 1917 р. (На прикладі Карнаухівської волості).....	55
Митрофаненко Ю.С. Вільне місто: теорія та практика махновського самоврядування у Катеринославі (листопад 1919 р.).....	62
Суховий В.І. Заходи органів місцевої влади по боротьбі з проституцією на Катеринославщині-Дніпропетровщині у міжвоєнні роки.....	68
Іваненко В.В., Романець Н.Р. Роль місцевого партійно-державного апарату у здійсненні політики колективізації на Дніпропетровщині.....	77
Прушак т.В. Діяльність комунальних служб Дніпропетровської міської управи під час німецько-фашистської окупації 1941–1943 рр.....	87
Печеніна Н.А. Політична реабілітація 1953–початку 60-х рр. XX ст.: За матеріалами Дніпропетровського обласного архіву.....	93
Бородін Є.І. Виконавча влада Дніпропетровщини в роки незалежності України (1991–2009 рр.).....	101

Мороз В.С. Князь-гетьман Дмитро Іванович Байда-Вишневецький (? – 1563).....	115
Джусов А.Б. Подвижник залюднення Присамар'я	128
Лазебник В.І. Катеринославське губернське земство: перші кроки діяльності і діячі. 1866–1869 рр.....	135
Лопатіна О.М. Барон Корф – видатний просвітитель Запорізького краю.....	149
Шляхов О.Б. Катеринославский губернатор князь П. Д. Святополк- Мирський: постать на тлі епохи	154
Коник О.О. Член Російської Державної думи першого скликання від Катеринославської губернії С.М. Рижков.....	166
Савчук В.С., Кушлакова Н.М. Освітнянська і громадська діяльність К.І. Попеля.....	175
Яценко В.Я. В.І. Осипов: політичний портрет у контексті революційної доби 1917–1920 рр. В.І.	183
Цимлякова Т.М. Особистому – лічені години, все життя – пролетаріату, революції	193
Чабан М.П. М.М. Стасюк – відомий політичний і кооперативний діяч України.....	208
Бойко О.В., Дяченко О.В. Марко Остапович Озерний видатний діяч Дніпропетровщини	222
III. ОСВІТА, КУЛЬТУРА, НАУКА. ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ	
Товстоляк Н.М. Каталоги музею українських старожитностей В.В. Тарновського як джерела з історії Придніпров'я.....	227
Дірявко Ю.П., Олешко М.С. Загальні аспекти розвитку початкової освіти на Катеринославщині у другій половині XIX– початку XX ст.....	236
Посунько А.С. Заходи органів місцевої влади щодо поширення медичних знань на Катеринославщині (кінець XIX– початок XX ст.).....	246

Пахоменков Ю.Г. Діяльність комісара українських урядів з освіти на Катеринославщині (1917–1918 рр.).....	251
Соляник Н. О. Повсякдення сільської жінки 1930–1950 рр. (За матеріалами усної історії на прикладі села Сурсько-Михайлівка Солонянського району Дніпропетровської області).....	260
Кочергін І.О. Краєзнавчий рух Дніпропетровщини на сучасному етапі.....	267
IV. АРХЕОЛОГІЧНІ СТАРОЖИТНОСТІ	
Ковальова І.Ф. Археологічні дослідження Новобогородицької фортеці у 2009 р.....	275
Шалобудов В.М. Натільні хрести, знайдені на території Богородицької фортеці у 2009 р	281
Наші автори.....	288

Вступ.....	31.
I. ІСТОРІЯ МІСТ: ПРОБЛЕМА УРБОГЕНЕЗИСУ	
Тарнопольська І.О. Урбаністичний міф – простір для дослідження .	5
Світленко С.І. Урбогенезис Дніпропетровська: особливості процесу в домодерні часи.....	13
Мицик Ю.А. Початкова історія Кодака у світлі документації коронного гетьмана С. Конецпольського.....	25
Старостін В.С. Місце Нового Кодака в проєктах створення Катеринослава.....	33
Мороз В.С. Половиця та її місце в урбогенезисі м. Дніпропетровська.....	39
Буланова Н.М. Проблема урбогенезису Кам'янського-Дніпродзержинська.....	52
Швидько Г.К. Катеринославська суконна фабрика як містоутворюючий фактор (кінець XVIII–перша третина XIX ст.).....	62
Грибовський В.В. Історія Нікополя на перехресті історіографічних традицій.....	77
Портнова Т.В. Міграційний чинник в історії Катеринослава-Дніпропетровська.....	95
Бушин В.С. Мобільність як характерна риса міст південної України останньої чверті XVIII–початку XIX ст.....	100
Лиман І.І. Полеміка щодо з'єднання залізницею Бердянська з Дніпровським Надпоріжжям та іншими місцевостями Катеринославщини за публікаціями «Одесского вестника» 1847 р.	111
Константінова В.М. Матеріали повного зібрання законів Російської імперії щодо міст Катеринославщини 1861–1870 рр.....	122

Шляхов О.Б. Особливості урбанізаційних процесів в Україні наприкінці XIX–початку XX ст.	131
Кушлакова Н.М. Виникнення та розвиток Катеринославського відділення Російського Технічного Товариства як відбиття процесу формування соціальної структури міста	150
Іваненко В.В., Кавун М.Е. Особливості розвитку урбанізаційного процесу в Дніпропетровську в добу «соціалістичної модернізації».....	160
Бурмага В.П. Паспортизація населення м. Дніпропетровська 1933 р.: технологія соціальної диференціації.....	186
II. ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ	
Прокопенко Л.Л. Роль Д.Т. Мізка в розвитку освіти краю першої третьої XIX ст.....	191
Кочергін І.О. Петро Янченко – адміністратор провінційного земства доби ліберальних реформ Олександра II.....	201
Савчук В.С. І.Я. Акінфієв та його дослідження з впливу урбаністичних процесів на навколишнє середовище (на прикладі міст Катеринослава та Кисловодська)	214
Мирончук В.Д., Світленко С.І., Коник О.О. Олександр Александров – депутат Державної думи Російської імперії IV скликання.....	219
Бойко О.В., Сніда Є.О. Постаць архієпископа Катеринославського Агапіта на тлі церковно-політичних процесів післяреволюційної доби (1917–1924 рр.).....	225
Дяченко О.В. Сторожко Вячеслав Михайлович – видатний діяч П'ятихатського краю.....	234
III. ОСВІТА, КУЛЬТУРА, НАУКА	
Хоречко А. М. Діяльність клубів Катеринослава на початку XX ст.....	241

IV. СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ІСТОРІЯ

Чепурко О.О. Меншовики Катеринославської губернії 1903–1907 рр.: постановка наукової проблеми.....	247
Яценко В.Я. Політична боротьба на виборах до міської Думи Катеринослава влітку 1917 р.....	258
Митрофаненко Ю.С., Цимлякова Т.М. Військово-політична ситуація в Катеринославі в січні 1919 р.....	271

V. АРХЕОЛОГІЧНІ СТАРОЖИТНОСТІ

Фещенко Є.Л., Жегалова О.О. Типологія жертovníків тварин у поховальному обряді катакомбної культури.....	281
Фещенко Є.Л., Марченко А.В. До проблеми інтерпретації катакомбних спільних поховань	287
Векленко В.О., Мігульов О.В. Середньовічні натільні хрести з Ігрєнського півострову.....	292

VI. РЕЦЕНЗІЇ

Кривчик Г.Г. Героїчне лихоліття очима дніпропетровців (Рецензія на книгу «Дніпропетровськ: 1928–1947». Укладачі: Г. І. Гуляєв, В. І. Большаков, Н. Д. Бусигина. – Д. : ПДАБА, 2010. – 144 с.).....	301
НАШІ АВТОРИ.....	306

• ПРІДНІПРОВ'Я